

BU KARAR DANISTAY 13.DAIRESI'NCE IPTAL EDILMISTIR. REKABET KURULU'NUN AYNI KONUYA ILISKIN 26.07.2007 TARİH VE 07-62/736-264 NOLU KARARINA İNTERNET SAYFAMIZDAKI KARAR ARAMA BÖLÜMÜNDEN ERİŞEBİLİRSİNİZ.

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/A.I.-99/2 (SORUŞTURMA)
Karar Sayısı : 00-40/443-243
Karar Tarihi : 20.10.2000

Konu : CNR Uluslararası Fuarcılık A.Ő. tarafından düzenlenen TATEF metal işleme fuarına katılmak isteyen firmaların aynı yıl, aynı konuda düzenlenecek başka fuarlara katılmalarının engellenmesi ve Takım Tezgahları İŐ Adamları Dayanışma Derneği tarafından tek fuara katılma yönünde alınan teŐebüs birliği kararı ve bu kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla üyeleri ile sözleşmeler imzalamak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği iddiasına ilişkin soruşturma.

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĐLU.

Üyeler : Dr. Kemal EROL (İkinci Başkan), Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER.

B- SORUŞTURMA HEYETİ:

Başkan : Kubilay ATASAYAR

Raportörler : Cihan AKTAŐ, M. Haluk ARI, Metin HASSU

C- BAŐVURAN : Makine İmalatçılar Birliği (MİB)

And Sokak No: 8/10 Çankaya/ANKARA

D- HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILANLAR:

1- CNR Uluslararası Fuarcılık A.Ő.

ÇobançeŐme KavŐađı, Havalimanı KarŐısı, YeŐilköy/İSTANBUL

Temsilci: Prof. Dr. Arif ESİN

Akaretler Sıraevleri Spor Caddesi No:67 80680 BeŐiktaŐ-İSTANBUL

2- Takım Tezgahları İŐ Adamları Dayanışma Derneği

Abdi İpekçi Cad. Özel İdare İŐ Merkezi, Kat:4 No:442,

BayrampaŐa/İSTANBUL

Vekili: Av. Selçuk KUMAŐBAY

Fahri Korutürk Caddesi Cihan İŐhanı No: 18/16 Bakırköy-İSTANBUL

E- İDDİALARIN ÖZETİ:

1. CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş. (bundan böyle CNR olarak anılacaktır.) tarafından;

1. a-) 1997 ve 1998 yılları katılım sözleşmelerine konulmuş olan “CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı’na katılan firmalar aynı yıl içinde, aynı konuda Türkiye içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını taahhüt ederler. Aksi durumda CNR söz konusu katılımcıyı TATEF Fuarı’na almama hakkına sahiptir”,

b-) 1999 katılım sözleşmelerine konulmuş olan “CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı’na katılan firmalar veya bağlı kuruluşları aynı yıl içinde, aynı konuda İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını ve sözü geçen fuarlarda aynı marka ürünleri sergilemeyeceklerini taahhüt ederler. Aksi durumda söz konusu katılımcı ücretini ödemiş dahi olsa TATEF Fuarı’na katılmayacaktır”

şeklindeki hükümlerin 4054 sayılı Kanun’un 4 üncü maddesine aykırı olduğu,

2. Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği (bundan böyle TİAD olarak anılacaktır)’nin almış olduğu tek fuara katılım ve tek fuara katılmayan üyelerine yaptırım uygulanması yönündeki teşebbüs birliği kararının ve bu kararın neticesinde üyeleri ile ve CNR ile yapmış olduğu anlaşmaların 4054 sayılı Kanun’un 4 üncü maddesine aykırı olduğu,

3. CNR’nin 1997 yılında yapmış olduğu, 4054 sayılı Kanun’un 4 üncü maddesi kapsamında bulunan ve 1997/6 sayılı “Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 sayılı Kanun’dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ”in 3 üncü maddesi gereğince 05.05.1998 tarihine kadar Kurumumuza bildirmeleri gereken fuar katılım sözleşmelerine ilişkin bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği;

CNR’nin 1998 ve 1999 yıllarında yapmış olduğu anlaşmalara ilişkin olarak da 1997/6 sayılı Tebliğ’in 2 nci ve 4054 sayılı Kanun’un 10 uncu maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği,

4. TİAD’ın tek fuara katılım yönünde alınmış olan teşebbüs birliği kararı ve bu kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla üyeleri ile imzalamış olduğu sözleşmelere ilişkin olarak 1997/6 sayılı Tebliğ’in 2 nci ve 4054 sayılı Kanun’un 10 uncu maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği,

iddialarıyla CNR ve TİAD hakkında soruşturma açılmıştır.

5. Ayrıca, önaraştırma sürecine dahil olmayan, CNR’nin TATEF ve diğer fuar sözleşmelerinde yer alan ve rekabeti kısıtlayıcı olma ihtimali bulunan, fuar organizasyon işleriyle ilgili nakliye, yeme-içme, görüntü alma ve güvenlik gibi hususları düzenleyen hükümler de soruşturma kapsamına dahil edilmiştir.

F- DOSYA EVRELERİ:

- Başvuru, Makine İmalatçıları Birliği tarafından bilgi istemek amacıyla 04.01.1999 tarihinde, 13.09.3/3650 sayılı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na yapılmış ve Bakanlık tarafından ilgisi dolayısıyla Rekabet Kurumu'na iletilmiştir.

- Kurum kayıtlarına 27.01.1999 tarih, 251 sayılı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 22.03.1999 tarih, D4/1/A.I.-99/2 sayılı İlk İnceleme Raporu, 22.03.1999 tarihli, Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1 inci maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 99-17/119-53 sayılı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 03.09.1999 tarih, D4/2/C.A.-99/1 sayılı Önaraştırma Raporu 14.09.1999 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek 4054 sayılı Kanun'un 41 inci ve 43/1 inci maddeleri uyarınca;

- CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.,
- Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği,

hakkında aynı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle soruşturma açılmasına 99-42/43-277 sayılı ile Karar verilmiştir.

- **28.09.1999** tarihinde, Kanun'un 43/2 nci maddesi uyarınca taraflara soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak taraflardan 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.

- **20.10.1999** tarihinde CNR ve **21.10.1999** tarihinde TİAD'ın talebi üzerine tarafların savunma hakkını en geniş biçimde kullanabilmeleri için, iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgi ve ilave olarak dosyada mevcut belgelerin birer örneği **02.11.1999** tarihinde gönderilmiştir.

- Haklarında soruşturma açılan teşebbüslerin ilk yazılı savunmaları ve cevapları yasal süreleri içerisinde Kurumumuz kayıtlarına intikal etmiştir.

- Makine İmalatçıları Birliği'ne, soruşturmanın, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na vermiş oldukları dilekçelerinin Rekabet Kurumu'na intikali üzerine re'sen açılmış olması dolayısıyla şikayetçi olup olmadıkları sorulmuş ve Genel Sekreter A. B. S. tarafından, Kurumumuz kayıtlarına **27.12.1999** tarihinde intikal eden yazı ile, derneklerinin şikayetçi olmadığı bildirilmiştir.

- Rekabet Kurulu'nun **29.02.2000** tarihli toplantısında Kanun'un 43 üncü maddesi hükmü uyarınca Soruşturmanın süresi altı (6) ay uzatılmıştır.

- Soruşturma Heyetince tamamlanan **02.06.2000** tarih ve **S.R./00-6** sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1 inci maddesi uyarınca Kurul Üyeleri ile ilgili

tafllara tebliğ olunmuş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraflardan 30 gün içinde ikinci yazılı savunmalarını göndermeleri istenilmiştir.

- Soruşturma Raporu'nun tebliğini takiben, haklarında soruşturma yürütölen teşebbüsler, savunma sürelerinin Kanun'un 45 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca **30 gün** uzatılmasını talep etmişlerdir. Tarafların bu taleplerinin gerekçesi Kurul tarafından haklı görölmeyip kabul edilmemiştir. Haklarında soruşturma yürütölen tarafların ikinci savunma yazıları yasal süreleri içinde Kurumumuz kayıtlarına intikal etmiştir.

- Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2 nci maddesi uyarınca, **21.07.2000** tarihinde Kurul Üyeleri ve taraflara tebliğ edilmiştir.

- İlgili teşebbüslerin ek yazılı görüşe karşı cevapları yasal süreleri içinde Rekabet Kurumu'na intikal etmiştir.

- Rekabet Kurulu'nun **05.09.2000** tarih ve 00-33 sayılı toplantısında, yürütölen soruşturma ile ilgili olarak **11.10.2000** tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46/2 nci maddesi uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

- **11.10.2000** tarihinde yapılan "Sözlü Savunma Toplantısı"nda taraflar savunmalarını yapmışlardır.

- Rekabet Kurulu, **20.10.2000** tarihinde 00-40/443-243 sayı ile nihai kararını vermiş ve **25.10.2000** tarihinde karar açıklanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

Dosyanın raportörleri;

1. CNR tarafından 1997,1998 ve 1999 yılları Takım Tezgahları ve Ekipmanları Fuarı (bundan böyle TATEF olarak anılacaktır) katılım sözleşmelerine konulmuş olan ve TATEF'e katılan teşebbüslerin aynı yıl içerisinde başka bir fuara katılmamalarını öngören maddenin ve buna dayanan uygulamaların, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesine aykırı olduğu,

2. TİAD'ın almış olduğu teşebbüs birliği kararının ve bu kararın neticesinde üyeleriyle ve CNR ile yapmış olduğu anlaşmaların ve buna dayanan uygulamaların 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesine aykırı olduğu,

3. CNR'nin 1997 yılında yapmış olduğu ve 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamında bulunan ve 1997/6 sayılı "Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 Sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlölüklerine İlişkin Tebliğ"ın 3 üncü maddesi gereğince 05.05.1998 tarihine kadar Kurumumuza bildirmeleri gereken fuar katılım sözleşmelerine ilişkin bildirim yükümlölüğünün yerine getirilmediği;

CNR'nin 1998 ve 1999 yıllarında yapmış olduğu anlaşmalara ilişkin olarak da 4054 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ve 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2 nci maddesi ile öngörölmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlölüğünün yerine getirilmediğı,

4. TİAD'ın tek fuara katılım yönünde alınmış olan teşebbüs birliğı kararı ve bu kararın uygulanmasını sağlamak amacıyla üyeleri ile imzalamış olduğı sözleşmelere ilişkin olarak 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2 nci ve 4054 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ile öngörölmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlölüğünün yerine getirilmediğı,

5. Yukarıdaki maddelerde belirtilen ihlalleri gerçekleştiren CNR ve TİAD'ın 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca cezalandırılması,

6. Öneraştırma sürecine dahil olmayan, CNR'nin TATEF ve diğere fuar sözleşmelerinde yer alan nakliye, güvenlik, yeme-içme ve göröntü alma gibi destek mal veya hizmetlere ilişkin hükümlerin, sektörün yapısından kaynaklandığı ve anlaşmanın niteliğı gereğı olduğı bu nedenle de ihlal niteliğı taşımadığı,

şeklindeki görüş ve tekliflerini belirtmişlerdir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

4054 sayılı Kanunda, rekabetin ancak "belirli bir mal veya hizmet piyasasında" kısıtlanabileceğı ifade edilmiştir. Bu pazarın sınırlarının saptanması rekabetin hangi pazarda bozulduğunun tespiti için gereklidir.

İlgili pazar tanımı aşağıda ürün pazarı ve coğrafi pazar başlıkları altında geniş şekilde incelenmiştir. 4054 sayılı Kanun'un 6 ncı Maddesi'nin uygulanabilmesi için ilgili pazar tanımının önceden yapılması ve ilgili teşebbüsün bu pazarda hakim durumda olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Ancak 4 üncü maddenin uygulanabilmesi için esas olarak "doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin karar ve eylemleri"nin tespit edilmesi gerekir. Yapılan bu tespitten sonra bu tip karar ve eylemlerin etkilerinin hissedildiğı pazarların tanımlanması daha uygun olacaktır. Öte yandan, bir anlaşma veya kararın açıkça rekabeti sınırlama amacı taşıyıp taşımadığı araştırılırken, ekonomik değerlendirmeler önem kazanmakta, bu nedenle ilgili pazarın belirlenmesi zorunlu bir işlem olarak ortaya çıkmaktadır.

İlgili pazar genel olarak, ilgili ürün ve ilgili coğrafi pazar olarak iki ana başlık altında incelenmektedir. İlgili ürün pazarı Rekabet Kurumu'nun 1997/1 sayılı Tebliğ'inde "tüketici tarafından ürünlerin özellikleri, fiyatları ve kullanım alanları nedeniyle değiştirilebilir veya ikame edilebilir bütün mal ve/veya hizmetleri"

kapsamaktadır. İlgili coğrafi pazar ise “teşebbüslerin mal ve hizmetlerini arz ettikleri ve rekabet şartlarının makul ölçüde homojen olduğu ve komşu bölgelerden rekabet şartları bakımından hissedilir derecede farklı olan bölge” olarak tanımlanmıştır.

Soruşturma konusu ile ilgili olarak ilgili pazarın belirlenmesi de yukarıda sözü edilen ürün ve coğrafi pazar açısından yapılacaktır.

H.1.1. Ürün Pazarı:

Soruşturma konusu açısından ilgili ürün pazarının net olarak ortaya konulabilmesi için öncelikle bazı değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Bir hizmet sektörü olan fuar organizasyonunda üç taraf söz konusudur. Bunlar:

- 1) Fuar mekanları işletmesi,
- 2) Fuar organizatörü kuruluşlar,
- 3) Fuara konu sektör temsilcileri.

Fuarcılık hizmetlerinin talep tarafını fuarda ürünlerini sergileyen firmaların sektörleri oluşturmaktadır. Arz tarafında ise fuar organizatörü şirketler bulunmaktadır.

Uygulamada, ilgili pazarın tanımlanmasında firmaların karşılaşmış oldukları rekabetçi sınırlar genel olarak üç temel kriter ele alınarak ortaya konmaktadır. Bunlardan ilki ve en önemlisi olarak talep ikamesi, ikincisi talep ikamesine eşdeğerli etkilerin ortaya çıkması halinde arz ikamesi ve son olarak da potansiyel rekabet ele alınmaktadır.

Herhangi bir mal veya hizmetin fiyatında meydana gelen değişiklikten dolayı müşterilerin bir diğer mal veya hizmete yönelmelerini ifade eden talep ikamesi açısından bakıldığında, herhangi bir ihtisas fuarının bir diğeriyle ikame edilemeyeceği açıktır. Herhangi bir sektör için yapılan fuara doğal olarak o sektördeki firmalar katılacaktır. Bir ihtisas fuarının fiyatında veya niteliğinde meydana gelebilecek herhangi bir değişikliğin diğer bir sektör firmaları için tercih edilebilir olması söz konusu değildir.

Her ne kadar müşteriler açısından bir diğer mal veya hizmete yönelmek söz konusu olmasa da, arz ikamesi tanımının ifade ettiği şekliyle üreticiler, bir mal veya hizmetin fiyatındaki değişiklik dolayısıyla o mal veya hizmeti üretmeye başlayabilir. Bu tanım çerçevesinden bakıldığında fuar organizatörü firmaların birden çok sektöre yönelik fuarlar organize edebildiği görülmektedir.

Ancak ikame edilebilirlik tanımları incelenirken fuarcılık hizmetinde zaman boyutu ihmal edilmemelidir. Özellikle arz ikamesinin hangi zaman aralığında olması gerektiği ilgili ürün pazarının ortaya konması açısından önem arz etmektedir.

Fuar organizasyonu çok ciddi bir tanınmışlık, reklam kampanyası, sektörün çok iyi tanınması gibi bir çok özelliğin birarada yerine getirilmesi neticesinde yapılabilmektedir. Dolayısıyla bir fuar organizatörünün, karlılığın görülmesi neticesinde, daha önce faaliyette bulunmadığı bir sektöre yönelik olarak bir yıl içerisinde başarılı bir fuar organize etmesi uygulamada söz konusu değildir. Öte yandan aynı sektöre yönelik olarak organizatörün bir yıl içerisinde birden fazla fuar düzenlemesi de karlı olmamaktadır. Fuarcılık sektöründeki ihtisas fuarlarında arz ikamesinin de belirtilen zaman diliminde ve önemli masraflar yapılmaksızın gerçekleştirilemeyeceği açıktır.

Sonuç olarak, belli sektöre yönelik fuarların diğer bir deyişle "ihtisas fuarları"nın ayrı birer ilgili ürün pazarını oluşturacağını kabul edilmesi gerekmektedir.

Bu noktada, bölgesel ve uluslararası nitelikteki fuarların ayrımını da yapmak gerekir. Bölgesel olarak, bölge kalkınmasına katkıda bulunması maksadıyla yapılan fuarlar, bütün ülkeye hitap eden hatta uluslararası nitelikteki ihtisas fuarlarından ayrı olarak değerlendirilmektedir. Soruşturma konusu olan metal işleme teknolojisine yönelik fuarlar açısından bakılacak olursa, metal işleme teknolojisine ait bölgesel fuarlar da düzenlenmekte olup (mesela, Gaziantep'te düzenlenen Gametech, Ankara'da düzenlenen Ankara Takım Tezgahları Fuarları), bu fuarlar yapıldığı bölgeye hitap etmektedir. Bölgesel fuarların, nitelik (katılımcı ve ziyaretçilerin profili, büyüklük, vs...) olarak uluslararası nitelikteki fuarlardan ayrı düşünülmesi gerekir. Esasen bu konu Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Yurt İçinde Fuar, Sergi ve Panayır Düzenlenmesine Dair Yönetmeliğinde de açıkça düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde, inceleme konusu TATEF fuarının kapsamı, yapıldığı yer, hitap ettiği ziyaretçi ve katılımcı kitlesi göz önünde bulundurulduğunda, bölgesel fuarlardan farklı olduğu ortaya çıkmakta ve pazar tarifi olarak uluslararası nitelikte fuarların esas alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak, sektöre yönelik genel değerlendirmeler neticesinde soruşturma konusu olayda ilgili pazar tanımlaması, **"makine teçhizat sektörüne yönelik uluslararası nitelikteki ihtisas fuarları"** olarak belirlenmiştir.

H.1.2. Coğrafi Pazar:

Her ne kadar yurtdışından katılımcı ve ziyaretçilerin de fuara katıldığı ve bu nedenle uluslararası nitelikte bir etkinlik olduğu göz önüne alınsa da 4054 sayılı Kanun'un 2 nci maddesi gereğince, Kanun'un ancak Türkiye sınırları içerisinde uygulanabilmesi dolayısıyla ilgili coğrafi pazar olarak Türkiye Cumhuriyeti sınırlarının alınması gerekmektedir.

H.2. Tespitler ve Deliller

1. CNR'de yapılan yerinde incelemede, CNR ile TIAD arasında imzalanmış olan ve 1997,1998,1999 ve 2000 TATEF Fuarlarını kapsayan tip sözleşmenin "TIAD'ın

Yükümlülükleri" başlıklı bölümünün 1 inci maddesinde "TATEF dışında bir başka fuarı desteklememek ve üyelerini yalnız TATEF'te yer almaya özendirmek" ifadesinin yer aldığı tespit edilmiştir.

2. CNR'den TİAD'a 07.01.1999 tarihinde gönderilen faks metninde TİAD Üyelerinin TATEF Fuarı'na katılımlarına ilişkin kampanyalı fiyatlar verildikten sonra, "İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde başka bir fuara katılan firmaların TATEF'99 Fuarına katılabilmeleri durumu TİAD'ın ve Fuar Denetleme Kurulunun vereceği kararla sonuçlandırılacaktır. Bu tür firmaların durumlarını TİAD Derneğine ve CNR'a yazılı olarak bildirmeleri gerekmektedir." ifadeleri yer almaktadır.

3. TATEF katılımcı firmalarından olan Kabel Limited firmasından 25.11.1998 tarihinde CNR 'ye gönderilen faks yazısında aynen:

"İlişikte belirtilen firmamıza gönderdiğiniz yazınızda 1999 yılında düzenleyeceğiniz TATEF'99 fuarına katılabilmek için aynı yıl içinde İstanbul'da ve Kocaeli'nde düzenlenecek hiçbir fuara katılmamış olmamız gerektiği belirtilmektedir.

Bu yaklaşımınızın fuar düzenleyen firmalar arasındaki rekabetin, katılımcı firmalara taşınması olarak algıladığımızı bilmenizi isteriz.

Firmamız 1998 yılında AFEKS A.Ş.'nin düzenlediği İMAK'98'e ve firmanızın düzenlediği TATEF'98'e katılmış olup aynı şekilde de 99 yılında da her iki firmanın düzenleyeceği fuarlara katılmak istemektedir.

Durumun bir daha gözden geçirilmesine AFEKS A.Ş.'nin düzenleyeceğini duyurduğu İMAK'99'a katılmamız halinde TATEF'99 fuarınıza katılmamıza engel oluşturmayacağını tarafımıza bildirilmesini rica ederiz." denilmektedir.

4. Yine katılımcı firmalardan olan Ak Makina San. ve Tic. Ltd. Şti'den 06.10.1998 tarihinde CNR Yönetim Kurulu Başkanlığı'na gönderilen faks metninde aynen şu ifadeler yer almaktadır:

"TATEF'98 Fuarı için yapmış olduğumuz sözleşmede bulunan 3. Madde içeriğinde bulunan firmaların aynı ürünü başka bir fuarda sergilenmeyeceği bölümünü kabul etmediğimizi beyan ederiz.

Sözleşmeye atmış olduğumuz imza bu şartla geçerlidir.

NOT: Diğer fuarlara 2. Kuruluşumuz olan bir firma kanalı ile veya bayiler vasıtasıyla katılacaktır."

Bu fax metninin üzerine el yazısıyla aynen şu notlar düşülmüştür:

"Cevap: E. /A. Bey

Bu adama cevap verip 3. Maddeyi kabul etmediğini kabul etmiyoruz zira sözleşmeyi imzalamış bir kere. Eğer başka bir fuara katılırsa TATEF'e katılamaz."

5. 13.03.1995 tarihli ve TİAD Başkanı imzalı yazıda, TİAD olarak bu yıl Takım Tezgahları İmalatçıları- İthalatçıları ve Yan Ekipmanları Üreticilerini tek fuar çatısı altında toplayıp, mamullerinin teşhir edilmesinin çabası içinde bulunduğu ifade edilerek, bunun için en uygun sergi alanının Dünya Ticaret Merkezi olduğu belirtilmekte ve bu fuar alanının işletim haklarına sahip olan CNR ile TATEF'95 için anlaşılan kira bedeli ve ödeme koşulları bildirilmektedir.

6. CNR ve AFEKS A.Ş.'ye gönderilmiş olan 25.01.1999 tarihli TİAD Fuar Komitesi imzalı yazıda aynen;

“Sayın Yetkililer,

Fuarlara katılan TİAD üyeleriyle, yaptığımız toplantı sonuçları ve içinde yaşadığımız ciddi ekonomik krizden ötürü 1999'da yapılacak, TİAD destekli fuarlarla ilgili görüşmek istiyoruz.

Giderek daha da olumsuz yönde gelişen piyasa koşullarını göz önüne alarak, ön yargısız olarak üyelerimiz için en uygun koşulları siz değerli fuar partnerimizle tartışmak istiyoruz.

Globalleşen dünyada ekonomik krizin 1999'da da devam edeceği uzmanların ortak görüşü olarak ifade edilmektedir.

Bu ağır yüklenimi karşılıklı olarak paylaşmak istiyoruz, ivedi olarak uygun bir zamanda görüşmek için temasınızı bekliyoruz.” denilmektedir.

7. 24.02.1999 tarihli CNR'den TİAD'a çekilen ve TİAD Fuar Komitesi ile yapılan toplantılarda ifade edilen konularla ilgili CNR'nin değerlendirmelerini içeren Genel Müdür imzalı faks mesajı. Söz konusu faks yazısının beşinci maddesinde “ *Tek fuar projesinin 1999 yılında hayata geçmesi mümkün görünmemektedir. Bu nedenle 2000 yılından itibaren İstanbul'da tek fuar düzenlenmesi için çalışmaların kısa sürede sonuçlanması gerekmektedir. Ancak bunun zorunlu koşulu MİB'in de müzakere sürecinden itibaren projeye dahil edilmesidir. Yalnızca TİAD ile yapılacak ve akabinde MİB'e empoze edilecek bir anlaşmanın geçmişte olduğu gibi yanlış değerlendirmelere ve bölünmelere yol açması olasıdır...*” denilmektedir.

Bir diğer maddede de “*Şirketimiz tek fuar projesinin uygulanabilmesi için karşılıklı yükümlülüklerin net olarak belirlendiği uzun vadeli bir anlaşma çerçevesinde yapıcı tavrını sürdürmeye karardır. Komitenin tavsiyeleri doğrultusunda 1999 yılı Bursa Fuarımızın tarihi değiştirilmiştir.*” denilmektedir.

8. TİAD karar defterinde 01.04.1999 tarih ve 77 karar sayısı ile yer alan bölümde 01 Nisan 1999 tarihli Yönetim Kurulu toplantı gündemi bulunmaktadır. Gündemin ikinci maddesi şu şekildedir:

“ 07 Nisan 1999 Çarşamba günü üyelerimizin katılımı ile yapılacak yemekli fuar toplantısının yeri, gündemi ve Fuarcılık şirketi ile TİAD arasında uygulanacak mukavele taslağının son şeklinin belirlenmesi”

9. 07.04.1999 tarihli toplantıda üyelere dağıtılmak üzere hazırlanmış olan CNR ile AFEKS Fuarcılık şirketlerinin fiyat mukayese tablosunu, anlaşma yapılacak fuar şirketi ile imzalanacak sözleşmenin taslağını, TİAD ile üye arasında imzalanacak sözleşme ve oy kağıdını içeren dosya.

TİAD ile üyeler arasında imzalanacak olan sözleşmenin 3 üncü maddesinde *“Üyenin Yükümlülüğü”* başlığı altında aynen;

“DERNEK’in işbu sözleşmenin 2. Maddesindeki yükümlülüğünü yerine getirmesi halinde ÜYE, hangi nam ve ünvan altında olursa olsun, ortağı veya üyesi bulunduğu hiçbir firma, şirketler grubu, holding v.b. kurum ve kuruluş ile 1999,2000,2001,2002,2003 ve 2004 yıllarında Trakya Bölgesi ile İstanbul ve İzmit sınırları içerisinde ‘.....TAKIM TEZGAHLARI FUARI’ dışında hangi Şirket tarafından hangi isim altında düzenlenirse düzenlensin takım tezgahları ile ilgili başka hiçbir fuara katılmayacaktır.” denilmektedir.

Yine aynı sözleşmenin 4 üncü maddesinde sözleşmeye aykırılık hallerine ilişkin yaptırımlar düzenlenmiş ve yukarıda belirtilen yükümlülüğünü yerine getirmeyen üye aleyhine, yükümlülüğünü yerine getirmediği her yıl için 15.000 USD cezai şart ve Dernek’ten ihraç da dahil olmak üzere disiplin cezası verme yetkisi getirilmiştir.

TİAD tarafından anlaşma yapılacak fuar organizatörü ile imzalanmak üzere hazırlanmış olan sözleşme taslağının *“TİAD’ın Yükümlülükleri”* başlıklı bölümünün birinci maddesinde aynen;

“TİAD üyeleri 1999-2004 yılları arasında İstanbul ve Kocaeli illeri ile Trakya bölgesinde ne ad ve namla olursa olsun düzenlenecek bir başka fuara katılmayacak ve TİAD 2000-2004 yılları arasında anılan bölgelerde düzenlenecek aynı kapsamdaki başka hiçbir fuara destek vermeyecektir.” ifadesi bulunmaktadır.

10. 07.04.1999 Çarşamba günü Polat Renaissance Hotel’de düzenlenen toplantıda yapılan fuar oylamasına esas alınanları gösteren liste.

11. Fuar sözleşmesini imzalamayanları, henüz net bir bilgi vermeyenleri ve olumsuz cevap verenleri gösteren iki sayfalık liste.

12. Üzerinde *“CNR’e ilk sunulan teklif”* şeklinde bir not bulunan, TİAD ile CNR arasında yapılacak olan sözleşmenin taslağı.

13. TİAD ile CNR arasında imzalanacak olan sözleşmenin son halini gösteren 21.07.1999 tarihli taslak. Bu taslağın TİAD’ın yükümlülüklerini düzenleyen bölümün birinci maddesinde aynen *“TİAD üyelerinin TİAD nezdinde temsil ettikleri firmalar 2000-2004 yılları arasında İstanbul ve Kocaeli illeri ile Trakya bölgesinde ne ad ve*

namla olursa olsun düzenlenecek, takım tezgahları ve metal işleme teknolojisi ile ilgili herhangi bir başka fuara katılmayacak ve TİAD 2000-2004 yılları arasında anılan bölgelerde düzenlenecek aynı kapsamdaki başka hiçbir fuara destek vermeyecektir. TİAD bu konuda üyelerinin TİAD nezdinde temsil ettikleri firmalar ile ayrı ayrı sözleşme yapacak (yapılacak sözleşmenin bir örneği iş bu sözleşmenin ekindedir) ve bu sözleşmelerin bir kopyasını CNR'ye verecektir.

Sözleşmeye uymayarak başka fuarlara katılan firmalar TİAD tarafından üyelikten çıkarılacak ve sözleşmedeki cezai müeyyidelere tabi olacaktır.” hükmü getirilmiştir.

14. 14.12.1998 tarihli Form Makina A.Ş.'den TİAD'a gönderilen faks mesajında aynen;

“Öncelikle 14.11.98 tarihli Genel Kurul toplantısında göreve gelen sayın yönetiminize hayırlı çalışmalar dileriz.

Bu vesile ile firmamızın ve görüşmelerde bulunduğumuz ve bir kısmı TİAD üyesi olan diğer bazı firmalarında ortak bir sorununu bilginize sunmakta ve dernek yönetimi olarak çözüm getirilmesini talep etmekteyiz.

Bilindiği gibi takım tezgahları konusunda yılda iki önemli fuar düzenlenmektedir. Form Makina olarak bugüne kadar her iki fuara da katılmaktayız. Ve ayrıca mümkün olduğunca tüm mahalli organizasyonlarda da yer almaktayız. Bizim gibi düşünen bir kısmı TİAD üyesi başka firmaların da her iki fuara katılmakta olduklarını biliyoruz.

Şöyle ki,

1. Bu fuarlardan birincisi ilkbahar döneminde diğeri ise sonbahar dönemindedir. Her iki dönemde sanayicinin muhtemel yatırım yapma zamanıdır ve dolayısı ile satıcı olarak sanayici ile en az senede iki kez temasta bulunmamızda fayda vardır. Aksi takdirde sanayiciye bu imkanı yalnız senede bir kez tanımak kanımızca doğru olmayacak ve ilkbahar döneminde yatırım yapmayı düşünen sanayici yalnız bırakılmış olacaktır.

2. Fuar katılımı salt satış amacı ile yapılmamaktadır. Katılımcı firmanın bir diğer esas amacı da mümkün olduğunca çok sanayici ile görüşmek, tanıtımda bulunmak ve sanayiciye faydalı bilgiler ve teknolojiler aktarmaktır. İstanbul'da senede bir kez yapılan fuarı herhangi bir nedenle ziyaret edememiş olan bir sanayici ise bu imkanları tüm bir sene için kaçırmış olacaktır. Bu nedenle ilkbaharda düzenlenecek olan ikinci bir fuar bu sanayicilere ilave bir imkan tanıyabilecektir.

Halbuki TATEF fuarını organize eden CNR firması kontratına ticari rekabete sığmayacak bir şart koymuş bulunmaktadır. Ve bu sene içerisinde İstanbul İzmit bölgesinde düzenlenecek hiçbir tezgah fuarına katılmama şartı uygulamakta ve bu koşulun tamamen TİAD tarafından önerilerek desteklendiğini söylemektedir. Kanımızca bu uygulama son derece yanlış ve arkasında durulmaması gereken bir uygulamadır, çünkü

1. Biz mümessil ve satıcıların yukarıda saydığımız menfaatlerine aykırı düşmektedir.

2. Aynı şekilde sanayicilerimizin yukarıda saydığımız menfaatlerine aykırı düşmektedir.

3. Temas ettiğimiz tüm diğer firmalar fuar organizasyonunun bu şartı sadece kendi rekabetini yok etmek amacı ile koymuş olduğunu ve bu amacına TİAD gibi kuruluşları da alet etmek istediğini düşünmektedirler. Kanımızca sadece İstanbul İzmit bölgesine böyle bir yasak getirmelerinin ancak İzmir veya diğer bölgelere getirmemelerinin nedeni de budur. CNR'nin bu uygulama ile biz satıcı veya sanayicilere hizmet etmek gibi bir kaygısı olmadığı yalnızca bu bölgede ciddi rakip gördüğü fuarları hedeflediği zannedilmektedir. Dolayısı ile kanımızca haksız rekabet yapma çabasıdır.

4. Böyle bir koşulun uygulanır hale gelmesi ile CNR ve TATEF tüm katılımcıların tek seçeneği haline getirilecek ve gelecek yıllarda alternatifsiz kalacak olan CNR istediği koşulları katılımcılara kabul ettirme gücüne sahip olacaktır. Bu anda TİAD dışındaki katılımcılara yapılan uygulama böyledir.

5. TİAD üyeleri olarak CNR firması karşısında güçlü olduğu ve bizlere farklı ayrıcalıklar tanındığı tüm diğer katılımcılar tarafından bilinmekte ve TİAD üyesi olmayan diğer katılımcılar bu ayrıcalıklardan son derece rahatsız olduklarını ifade etmektedirler. Bu durum sanayi ve ticari çevrede TİAD'a karşı menfi bir tavır oluşturmaktadır.

6. CNR firması bu uygulamayı savunurken Avrupa EMO fuarının kurallarını öne sürmektedir. Halbuki bizim bildiğimiz bu EMO kuralının bu sene itibarı ile yürürlükten kaldırılacağıdır ve devam etse dahi Avrupa'daki koşullar ile Türkiye'deki koşulların bu anlamda çok farklı olduğudur.

7. Bize gelen son bilgi BAYKAL-DURMAZLAR-DİRİNLER-TEZSAN-UZAY-SES 3000-İTTİFAK-MEGA-TRANSMETAL gibi firmalar İMAK ile sözleşme imzalamışlardır ve bu nedenle CNR ile çatışma halindedirler.

Neticede yönetimden talebimiz son derece haksız ve sakıncalı olan bu uygulamaya destek verilmeyerek CNR ile görüşülerek uygulamanın iptalinin sağlanmasıdır." denilmektedir.

15. Form Makina A.Ş.'den CNR'ye gönderilen 14.01.1999 tarihli faks yazısında CNR tarafından organize edilen TATEF-Bursa Fuarı'na katılmak istendiği ifade edilmekte, ancak aynı tarihlerde İstanbul'da İMAK fuarı düzenlendiği için hem ilgi ve ziyaret yoğunluğunun istenilen düzeyde olmayacağı hem de satış ekibi ikiye ayrılmak zorunda olduğu için etkinliğin azalacağı belirtilerek Bursa'daki fuarın tarihinin değiştirilmesi istenmektedir.

16. TİAD'dan Yönetim Kurulu Başkanı imzası ile Form Makina A.Ş.'ye gönderilen yazıda 07.04.1999 tarihinde yapılan Fuarlar konulu toplantıya 1998 yılında fuara

katılan 52 firmadan 30 firmanın temsilci üyesinin katıldığı, üyelere AFEKS ve CNR fuarcılık ile yapılmış olan görüşmelerin aktarıldığı, yapılan oylama neticesinde 20 üyenin CNR'ye 10 üyenin ise AFEKS'e oy verdiği ve bunun neticesinde bundan sonraki yıllarda sadece CNR'nin fuarına katılmanın kabul edildiği, fuara katılımı sağlamak amacıyla da üyeler ile dernek arasında bir sözleşme imzalandığı bildirilmektedir.

17. 06.08.1999 tarihinde kendisiyle görüşülen CNR Genel Müdür Yardımcısı;

Söz konusu maddeyi TATEF Fuarı'nın destekleyicisi olan TİAD ile yapılmış olan görüşmeler neticesinde 1997 yılından itibaren düzenlemiş olduklarını, esas amacın TİAD üyelerinin tek fuara katılımını sağlamak olduğunu ve bu uygulamaya örnek olarak EMO Fuarının gösterildiğini, TİAD üyesi olmayan firmalar için herhangi bir sorun bulunmadığını, TİAD ile aralarında yapılacak olan yeni sözleşmede bu maddenin uygulamasının TİAD'a bırakılacağı ve bundan böyle kendi sözleşmelerinde yer almayacağını ifade etmiştir.

18. 09.08.1999 Pazartesi günü kendisiyle görüşülen TİAD Genel Başkanı;

Türkiye'de fazla sayıda fuar düzenlendiğini ve bu durumun sonucu olarak da fuarların panayır haline döndüğünü, dernek olarak yaptıkları araştırmalarda dünyanın her yerinde tek fuar düzenlendiğini hatta iki yılda bir düzenlenen fuarlar olduğunu, kendilerinin de Türkiye'de de böyle bir uygulama yapılmasını istediklerini, ancak maddenin uygulamasını yapmaya CNR'nin hakkı olmadığını ve 1999 yılından sonra CNR'nin maddeyi sözleşmeden çıkaracağını ifade etmiş,

Sektörün geleceği için tek fuarın daha iyi olduğu düşünüldüğünden bir süredir tek fuarı sağlamak için çalışma yaptıklarını, ancak tek çatı altında toplanma işleminin 1998 yılında başladığını, AFEKS'in daha iyi bir teklif vermiş olmasına rağmen üyelerin CNR'yi tercih ettiklerini, ve bunun üzerine CNR ile 5 yıllık anlaşmaya vardıklarını ve alınan bu kararın uygulanmasını sağlamak için de üyelerle sözleşme imzaladıklarını belirtmiştir.

H.3. Tarafların Savunmaları

Soruşturma konusu ile ilgili olarak tarafların birinci ve ikinci yazılı savunmaları, ek görüşe cevapları ile sözlü savunma toplantısında yapmış oldukları savunmaları ve ileri sürdükleri hususlar aşağıda aktarılmaktadır.

H.3.1. CNR Uluslararası Fuarcılık A.Ş.'nin Savunması

CNR temsilcisinin, birinci ve ikinci yazılı savunma ile sözlü savunma toplantısında, savunmasına esas olan unsurlar şunlardır:

- Savunmada, CNR tarafından getirilen fuar katılımcılarının başka fuara katılmamalarına ilişkin sözleşme maddesine aykırı davranılması halinde yaptırım uygulandığına dair herhangi bir bulgu elde edilemediği, dolayısı ile rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama etkisini doğuran bir anlaşmanın bulunmadığı, yalnızca bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olan dikey bir anlaşmanın var olduğu, ifadelerine yer verilmektedir.

- İlgili sözleşmenin rekabet kurallarına uygun olup olmadığının tespit edilebilmesi için, Kanun'un 4 üncü maddesi ile beraber, 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin de göz önünde bulundurulması gerektiği, zira bir fuar katılımcısının fuar organizasyonunu sağlayan sağlayıcı tarafından kendisine sunulan olanakları, müşterilerine ve potansiyel müşterilerine yeniden sağladığı, yani sürdürülen işlemin bir yeniden sağlama işlemi niteliğinde olduğu belirtilmekte; bu bağlamda, yeniden sağlanan hizmetlerin ürün, fiyat, promosyon ve mekandan oluşan pazarlama karmasının müşteri potansiyeline katılımcı tarafından ilgili mekanda kendisine ayrılmış olanaklar çerçevesinde yeniden arzı olduğu ifade edilmektedir. Anılan Tebliğ'in bu türlü rekabet yasağı yükümlülüklerinin azami beş yıl süre ile yürürlükte kalabilmesine imkan tanımış olmasına rağmen, CNR tarafından getirilen sürenin bir yıl olduğuna dikkat çekilmektedir.

- Savunmada ayrıca; topluluk uygulamasına da değinilerek, topluluk düzeyinde organize edilen EMO (Expositions de la Machine-Outil – Makina Teçhizatları Fuarı) fuarının iki yılda bir düzenlendiği, makina teknolojilerinin bilişim teknolojileri gibi yıl içerisinde birden fazla değişmemesinden ötürü, Komisyonun takım tezgahlarına yönelik topluluk genelindeki fuar organizasyonunun iki yılda bir yapılmasını ve katılımcıların genel fuar niteliğindeki başkaca fuarlara katılmamaları anlamındaki rekabet yasağının Roma Antlaşması ve Tek Pazar hedefine uyumunu karara bağladığı hatırlatılmaktadır.

- Nakliye, güvenlik, görüntü alma ve yeme-içme gibi hizmetler, fuarcılıkta destek hizmet olarak kabul edilen yan hizmetlerdir ve fuarcılığın yapısından kaynaklanmaktadır. Sektördeki teamül söz konusu hizmetlerin organizatör tarafından verilmesidir, ancak yine de çok katı bir uygulama mevcut olmayıp ticari amaçlı olmamak kaydı ile istisnai uygulamalar yapılmaktadır.

H.3.2. Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği'nin Savunması (TİAD)

TİAD vekili tarafından, birinci ve ikinci yazılı savunma ile sözlü savunma toplantısında, değinilen hususlar şunlardır:

- TİAD bir dernektir, dernekler kararlarını Dernekler Kanunu usullerine göre alırlar, oysa ortada bu usule göre alınmış bir karar bulunmamaktadır. Sadece gayriresmi bir toplantıda yapılan oylama neticesinde üyeler tarafından, tek fuara katılım kararının alındığı ileri sürülmektedir.

- Teşebbüs birliği kararının varlığı kabul edilse bile bu karar 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmez, zira TİAD bu ilişkide talep tarafında bulunmaktadır ve bu nedenle Kanun'un 3 üncü maddesi anlamında teşebbüs birliği değildir. TİAD ancak takım tezgahları pazarında alacağı bir kararla rekabeti ihlal edebilir.

- Üyeler ile imzalanan sözleşmeler ancak aynı yönde alınacak bir genel kurul kararı ile geçerlilik kazanabilir. Bu sözleşmeler fuar şirketi ile sözleşme imzalanması şartına bağlıdır. Dernek üyeleri ekonomik ilişkide talep konumunda buldukları için 4054 sayılı Kanun anlamında teşebbüs değildirler. Üyeler kendi serbest iradeleri ile bu kararı almışlardır ve sözleşmeyi imzalamayan üyeler de bulunmaktadır.

- İlk yazılı savunmalarında, fuar şirketi ile imzalanacak sözleşmenin henüz taslak halinde olduğu, imzalanıp imzalanmayacağı belli olmadığı ifade edilmiştir. İkinci yazılı savunmalarında ise, gelinen aşamada sözleşme imzalama olasılığının ortadan kalktığı belirtilmiştir.

İ- GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Soruşturma konusunu 4054 sayılı Kanun açısından değerlendirebilmek için, taraflar arasındaki ilişkileri kısaca belirlemekte zaruret bulunmaktadır.

Birincisi, CNR ile fuara katılan teşebbüsler arasındaki ilişkilerdir. Fuar organize eden CNR'nin, ister bir başka teşebbüsün talebiyle ister tek taraflı iradesiyle olsun, katılımcılar ile yaptığı sözleşmeye koyduğu hüküm 4054 sayılı Kanun açısından önemlidir.

İkincisi, CNR ile TİAD arasındaki ilişkilerdir. Gerek 1997-2000 dönemini kapsayan sözleşmenin, gerekse bundan sonra yapılacak sözleşme için öngörülen hazırlık çalışmalarının, 4054 sayılı Kanun açısından taşıdığı önemin irdelenmesi gerekmektedir.

Üçüncü ilişki ise, TİAD ile üyesi teşebbüsler arasındaki ilişkidir. TİAD'ın aldığı ilke kararının ve bu kararın üyelere kabul için sunulmasının 4054 sayılı Kanun açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

İşte birbirleriyle içiçe olan bu üç ayrı ilişkinin hukuki sonuçlarının kanuna uygunluğu veya aykırılığı aşağıda ele alınacaktır.

İ.1. CNR'nin Katılım Sözleşmeleri

Soruşturmaya konu olan ve CNR Fuarçılık'ın TATEF'e katılacak firmalarla imzaladıkları katılım sözleşmelerinde yer alan "*CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı'na katılan firmalar veya bağlı kuruluşları aynı yıl içinde, aynı konuda İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını ve sözü geçen fuarlarda aynı marka ürünleri sergilemeyeceklerini taahhüt ederler. Aksi durumda söz konusu katılımcı ücretini ödemiş dahi olsa TATEF Fuarı'na katılmayacaktır.*" şeklindeki üçüncü madde 1999 yılında sözleşmelere

konulmuştur. Maddenin 1997 ve 1998 TATEF Fuar sözleşmelerindeki hali ise : “CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı’na katılan firmalar aynı yıl içinde, aynı konuda Türkiye içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını taahhüt ederler. Aksi durumda CNR söz konusu katılımcıyı TATEF Fuarı’na almama hakkına sahiptir.” şeklindedir.

Söz konusu anlaşma maddesi, 4054 sayılı Kanun’un 4 üncü maddesinin 2/d fıkrasında yer alan “Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi” hükmüne aykırı düşmektedir. Buna göre, mezkur katılım sözleşmesi ile rekabet iki yönden bozulmaktadır.

CNR, TATEF Fuarına katılan teşebbüslerin başka fuarlara katılmama şartını koşmak suretiyle, söz konusu teşebbüslerin rekabetin ve satış faaliyetlerinin en yoğun olarak yaşandığı alanlardan birisinde varlık göstermelerini engellemektedir.

CNR, öte yandan, fuarcılık sektöründeki rekabeti bozmaktadır. TİAD gibi sektörün ağırlığını temsil eden bir dernekten aldığı güçle dernek üyesi olanların yanında, olmayanlara da baskıda bulunarak, rakip fuar şirketlerini zor durumda bırakmaktadır.

CNR Fuarcılık teşebbüsünün sözleşmesinde yer alan anılan hüküm, makina teçhizat sektörüne yönelik uluslararası nitelikteki ihtisas fuarı ilgili pazarında, katılımcı olan, makina teçhizatı sektöründeki teşebbüslerin yalnızca CNR’nin düzenlemiş olduğu fuara katılmaya zorlanması, aynı yıl içerisinde başka bir fuara katılmasının engellenmesi, bu engellemenin bir uzantısı olarak, aynı ilgili pazarda fuar organize etmek isteyen diğer fuar şirketlerinin de fuar tertiplememesi amacını taşımaktadır.

CNR söz konusu maddeyi TİAD’ın isteği üzerine katılım sözleşmelerine koyduğunu ifade etmesine karşın, bu sözleşmeler TATEF’e katılan tüm teşebbüslerle yapılmakta ve söz konusu madde yalnız TİAD üyelerine değil bütün katılımcılara yöneltilmektedir. Hatta uygulamada özellikle TİAD üyesi olmayan firmalar mağdur olmaktadır. CNR istese TİAD’ın bu isteğine karşı koyabilir ve TİAD’ın kendi içerisinde üyelerine bu maddeyi uygulaması gerektiğini söyleyebilirdi. CNR’nin böyle bir talebi reddetmeyerek söz konusu maddeyi sözleşmelerine koyması ve TİAD’dan almış olduğu gücü kullanarak bu sözleşmeyi diğer katılımcılara da dikte etmeye çalışması sadece TİAD’ın talebine dayalı bir uygulama olmadığının bir göstergesidir.

Diğer taraftan, CNR ile TİAD arasında mevcut olan ve 1997-2000 yıllarını kapsayan sözleşmede TİAD için açıkça üyelerini TATEF’e katılmaya özendirme yükümlülüğü yüklenmiştir. Sözleşmedeki bu madde hükmüne rağmen CNR’nin katılım sözleşmelerine zorunluluk içeren bir maddeyi koyması ihlal kastı olduğu anlamına gelmektedir.

İhlale konu sözleşmeleri hazırlayan ve katılımcılarla üç yıl boyunca bu sözleşmeleri akdeden CNR'nin bu sözleşmelerin yürürlükteki kanunlara aykırı olduğunu bilmesi gerekirdi.

CNR'nin savunmasında belirtilen, fuar katılımcılarının başka fuara katılmamalarına ilişkin sözleşme maddesine aykırı davranılması halinde yaptırım uygulandığına dair herhangi bir bulgu elde edilemediği, dolayısı ile rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama etkisini doğuran bir anlaşmanın bulunmadığı, yalnızca bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olan dikey bir anlaşma var olduğu şeklindeki savunması 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesine aykırılık bulunmadığını göstermez. Sözleşmenin, Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için rekabeti sınırlayıcı eylemin gerçekleşmesi zorunlu değildir. Zira Kanun'un söz konusu maddesi ile,

'belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan ya da dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama

- amacını taşıyan
- veya bu etkiyi doğuran
- ya da doğurabilecek nitelikte olan
- teşebbüsler arası anlaşmalar
- uyumlu eylemler
- teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri'

hukuka aykırı olarak tanımlanmış ve yasaklanmıştır.

CNR tarafından, katılımcılarla imzalanmış olan sözleşmelerin yeniden satış işlemi niteliği taşıdığı ileri sürülerek, 1997/4 sayılı grup muafiyeti tebliği kapsamında olduğu savunulmuştur. Ancak, 1997/4 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği mallara ilişkindir, hizmetleri kapsamamaktadır. Anılan sözleşme ise fuar hizmetlerini düzenleyen bir hizmet sözleşmesidir. Diğer taraftan anılan Tebliğ kapsamında bir yeniden satış işleminin söz konusu olabilmesi için, yeniden satıcının sağlayıcıdan aldığı malı satması gerekmektedir. Ancak, fuar organizatörü, katılımcı şirkete mallarının tanıtımı ve satışı için yer temin ederken, katılımcının kendi müşterisine sunduğu, fuarda teşhir etmiş olduğu mallardır. Dolayısı ile ortada, konusu yeniden satış olan bir dikey anlaşma bulunmamaktadır ve bu nedenle CNR'nin bu savunması da haklı ve yerinde görülmemiştir.

CNR, savunmasında, AB uygulamalarında benzer kısıtlamalar içeren fuar sözleşmelerinin Komisyon tarafından Roma Anlaşması ve tek pazar hedefine uyumlu olduklarının karara bağlandığını belirterek, Komisyon'un EMO (Expositions de la Machine-Outil – Makina Teçhizatları Fuarı) kararını örnek göstermiştir. Soruşturma konusu açısından EMO fuarının baz alınması hatalı sonuçlara varılmasına neden olacaktır. Zira Avrupa çapında 2-3 yılda bir düzenlenen bir fuara katılan teşebbüsler sınırlamanın olmadığı diğer yıllarda kendi ülkelerinde birden çok fuara katılmaktadırlar. TATEF Fuarı açısından bakıldığında da makul bir süre için geçerli

olabileceği düşünölen bir sınırlamanın, her yıl düzenlenen bir fuarda tüm yılı kapsamasa, amacını aşarak rekabeti önemli ölçüde sınırlama sonucunu doğuracaktır.

Öte yandan AB uygulamalarında, Komisyon tarafından fuarlarla ilgili olarak verilen kararlar muafiyet başvuruları neticesinde yapılan incelemelere dayanmaktadır. CNR Topluluk uygulamasında verilen kararların muafiyet olduğunu bilmeyebilir. Ancak kendi verdiği örnekte dahi iki yılda bir yapılan bir fuarda sadece bir yıl başka fuara katılma yasağı öngörölmüştür.

Bu noktada Avrupa Birliğı uygulamalarının gözden geçirilmesi konu hakkında daha detaylı fikir verecektir. Avrupa Birliğı Komisyonu, belli şartlar öne sürölen ticari fuar sözleşmelerini Roma Anlaşması'nın 85 inci maddesi kapsamında değerlendirmiştir. Komisyon, ticari derneklerin kendi düzenledikleri fuar haricindeki fuarlara katılmama şeklinde yasak getirmelerine dair bir çok davaya bakmıştır (Örneğın, VIFKA,VDDI,UNIDI, Cematex bunlar arasında sayılabilir.). Bu davaların çoğunda anlaşmayı ihlal etmenin yaptırımını bir sonraki fuara almama veya para cezası verme veya katılma koşullarını ağırlaştırma şeklinde ortaya konmuştur.

Bu kararlara konu olan fuarlardaki yasaklama periyotları ise şu şekildedir:

1. VIFKA (Vereniging van Importeurs en Fabrikanten Van Kantoormachines-Ofis Gereçleri İthalatçıları ve Üreticileri Derneğı) çift yıllarda Hollanda'da düzenlemiş olduğu "Efficiencybeurs" adlı fuara katılanların aynı yıl başka bir fuara katılmamalarını kabul etmelerini şart koşturmuştur. (VIFKA,30 September 1986, OJ,1986 L291/46)

2. VDDI (Verband der Deutschen Dental Industrie-Alman Dış Endüstrisi Derneğı), katılımcılara, üç yılda bir düzenlemiş olduğu IDS (Uluslararası Dış Endüstrisi Fuarı) fuarından 3 ay önce ve 2 ay sonrasını kapsayan zaman diliminde başka bir fuara katılmamalarını şart koşturmuştur. (VDDI,18 September 1987, OJ, 1987, L293/58)

3. CECIMO (European Committee for Cooperation of the Machine Tool Industries-Avrupa Makine Teçhizat Endüstrileri Birliğı Komitesi), iki yılda bir Paris, Hannover ve Milan şehirlerinde yapılan EMO'ya (Expositions de la Machine-Outil – Makina Teçhizatları Fuarı) katılan bir teşebbüsün, fuarın yapıldığı yıl içerisinde doğrudan veya dolaylı olarak CECIMO üyesi herhangi bir ülkede başka bir fuara katılmamayı kabul etmesini öngörmüştür. (EMO,20 December 1988, OJ, 1989, L37/11)

4. UNIDI (Unione Nazionale Industrie Dentarie Italiene-İtalyan Ulusal Dış Endüstrisi Birliğı), 18 ayda bir yapılan ve fuardan önce 9 aylık bir yasaklama periyodu içeren ticari fuar sözleşmesine muafiyet almıştır. Birkaç yıl sonra ise, UNIDI, fuarı yılda bir kez ve yasaklama periyodunu da 6 aya düşürecek şekilde değıştirmiştir. Komisyon bu değışikliğe de muafiyet tanımıştır. (UNIDI, OJ, 1975, L228/17)

5. CEMATEX (European Committee of Textile Machinery Manufacturers-Tekstil Makineleri Üreticileri Avrupa Komisyonu) dört yılda bir düzenlemekte olduğu ITMA (International Exhibitions of Textile Machinery-Uluslararası Tekstil Makineleri Fuarı)

fuvarında, fuardan bir yıl önce ve fuarın olduğu yıl başka bir fuara katılmama şartı öngörmüştür. (CEMATEX, 24 May 1983, OJ, 1983, L140/27)

Öncelikle, Komisyon tarafından alınan kararların hepsinin muafiyet başvurusu dolayısıyla ele alındığını tekrar hatırlatmak gerekir. Söz konusu başvurulara şu gerekçelerle muafiyet tanınmıştır:

- Uluslararası çapta yapılan büyük fuarlarla, fuar katılımcılarının, ürünlerini yalnızca bir fuarda sergileyerek başka masraflardan kurtulacakları,
- fuarlarda katılımcıların yoğunluğundan dolayı sektörde ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanabileceği,
- tüketicilerin de fuar fuar gezmek ve ekstra masraflar yapmak yerine, periyodik olarak yapılan bu tür fuarlara katılarak yarar sağlayabilecekleri,
- ayrıca fuar organizatörü firmaların da katılım yasağının olmadığı diğer yıllarda fuar düzenleyebilecekleri,
- katılımcıların da bu tür fuarlara katılıp katılmama konusunda serbest oldukları, dolayısıyla piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmadığı.

Komisyon'un yaklaşımı değerlendirildiğinde herşeyden önce, anlaşmanın rekabet kurallarına aykırılık teşkil etmediğinin onaylanması istemi olan menfi tespit başvurularının reddedilip, konunun muafiyet kapsamında değerlendirilmesi bu tip anlaşmaların özünde rekabet kurallarıyla çeliştiğinin önemli bir göstergesi olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Yapılan değerlendirme sonucunda, bu tip anlaşmalara sınırlamanın gereğinden fazla yapılmaması, kuralların objektif kriterler şeklinde belirlenmesi ve ayrımcı olmaması, ve fuara katılma isteğinin reddi halinde Komisyona bilgi verilmesi gibi şartlarla muafiyet verilmiştir.

Genel bir kural olarak yasaklama periyodu, katılımcıların diğer fuarlara katılmakta serbest oldukları açık periyottan uzun olamaz. Nitekim yukarıda verilmiş olan örneklerde de yasaklama periyodu, bu duruma uygun olarak fuar düzenleme periyodunun yarısı kadar tutulmuştur.

Ayrıca bilinmesi gerekir ki, Avrupa Birliği rekabet hukuku, rekabetin korunması yanında "ortak" (common) veya "iç" (internal) pazar yaratma yolunda bir enstrüman olarak kullanılmaktadır. Nitekim, 1995'te yayınlanan 25 inci Rekabet Politikası Raporu'nda iç pazar entegrasyonu Topluluk rekabet politikasının uygulanabileceği ekonomik çerçeveyi şekillendirirken, Topluluk rekabet politikasının uygulanmasının da, tek pazara geçişi güçlendirmeye yardım edeceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla millî rekabet otoriteleri ile, ortak pazar yaratmanın bir enstrümanı olan Avrupa Birliği Komisyonu'nun yaklaşımında farklılık olması doğaldır. Bu nedenle olayımızda bu noktanın da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, katılım sözleşmelerine konulan ve AB Komisyonu tarafından da aynı paralelde değerlendirilen hükümlerin, 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil ettiği şüphe götürmemektedir. Ancak verilecek cezanın takdiri

açısından Kanun'un 16'ncı maddesinin dördüncü fıkrasına göre bir değerlendirme yapma zorunluluğu göz önüne alındığında hafifletici nedenlerin bulunduğu görülmektedir.

Ceza takdirinde, sektörün özelliği ile sistemin ülkede yeni uygulanması gerekçelerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Özellikle, soruşturma açıldıktan sonra CNR'nin bu hükümleri sözleşmelerinden çıkarması ve ihlale son vermesi ile bu sektörün dışındaki fuar sözleşmelerine benzer bir hükmü koymayışı da CNR açısından hafifletici bir neden olarak kabul edilmelidir.

Diğer taraftan, fuarcılık hizmetinde güçlü ve tek fuar olmasının, fuarcılıktan beklenen yararı arttırabileceği genellikle kabul edilen bir görüştür. Büyük fuarların da uzun periyotlarda yapılması bu nedenledir. Fuar hizmeti, uluslararası boyutlarda olduğu takdirde, yalnız katılımcılara ekonomik yarar sağlamakla kalmamakta, ülke ekonomisi açısından da ihracatı arttırarak ciddi yararlar sağlayabilmektedir. Hatta bazı küçük ülkelerin ihracatının çok önemli bölümleri başarılı fuarcılık hizmetine dayanmaktadır. Bunlara fuarı gezmek, görmek ve alım yapmak için gelen kesimin menfaatlerini de eklemek mümkündür. Bu da fuarcılık hizmetinin belirli hatta uzun periyotlarla yapılmasını haklı kılmakta ve bu konudaki kabul edilebilir önlemleri AB uygulaması açısından muafiyet kapsamında görmeye neden teşkil etmektedir. Bunun da hafifletici neden olacağı düşünölmüştür.

İ.2. Fuarcılıkta Yan Hizmetler

Önaraştırma sürecinde tespit edilerek rekabet kısıtlaması niteliği taşıyıp taşımadığının belirlenmesi amacıyla soruşturma kapsamına dahil edilen nakliye güvenlik, yeme-içme ve görüntü alma gibi hizmetlerin ana hizmet olan fuara destek niteliğinde olduğu, fuarcılık hizmetinin bir bütün olarak düşünölmeli gerektiği, aksi takdirde sadece mekan sağlamadan ibaret bir organizasyon niteliğine bürüneceği tespit edilmiştir. Sektörün yapısından kaynaklanan bu durumun Kanun'a aykırılık taşımadığı kabul edilmiştir.

İ.3. TİAD Kararı, TİAD ile Üyeler Arasındaki Sözleşme ve CNR ile TİAD Arasındaki Anlaşma

4054 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde teşebbüs birliği kavramının,

"Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliği haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikleri" kapsadığı ifade edilmiştir.

Aynı maddede teşebbüs ise, "piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler" olarak tanımlanmaktadır.

TİAD'ın savunmasında, fuar organizatörü ile olan sözleşmesinde ve almış olduğu teşebbüs birliği kararında TİAD'ın fuar hizmetinin talep tarafında bulunduğu ve bu nedenle Kanun'un 3 üncü maddesi anlamında teşebbüs birliği olmadığı,

TİAD'ın ancak takım tezgahları pazarında alacağı bir kararın rekabeti ihlal edebileceği ileri sürülmüştür. Aynı yöndeki savunma TİAD üyeleri açısından da yapılmıştır. Gerek makine imalatı gerekse de ithalatı ile uğraşan TİAD üyelerinin mal veya hizmet üreten, pazarlayan ve satan teşebbüsler olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Bu bağlamda kuruluş tüzüğünde, üyelerinin hak ve menfaatlerini korumak için oluşturulduğu belirtilen TİAD, Rekabet Kanunu açısından bir teşebbüs birliğidir. Kanun yukarıda değinilmiş olan tanımlar maddesinde teşebbüs ve teşebbüs birliğini tanımlarken ekonomik ilişkide aktörlerin bulunduğu tarafı dikkate almamış ve arz yanında bulunma gibi bir koşulu aramamıştır. Kanun arz yanında talebin de piyasaya etki edeceğini 4 üncü maddesinin 2-c fıkrasında açıkça zikretmiştir. Rekabet Kanunu açısından önemli olan aynı pazarda olmak değil rekabet ihlalinden etkilenen pazarların kapsamıdır. Bu nedenle TİAD'ın ancak takım tezgahları pazarında rekabeti etkileyebileceği yönündeki savunması soruşturma konusu açısından geçerli kabul edilmemiştir.

Teşebbüs birliklerinin 4054 sayılı Kanun kapsamına alınmış ve yasaklanmış olan rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı nitelikteki kararlarını, Genel Kurulları'nın aldığı kararlar, yetkili organlarının kararları, iç işleyişlerine ait tüzükler, üyelik şartlarına ilişkin esaslar veya eylem planları olarak sıralamak mümkündür. Teşebbüs birliği çatısı altında alınan kararlar, aynı zamanda üyeler arası anlaşma olarak da nitelendirilmektedir.

TİAD'ın savunmasında bir dernek olan TİAD'ın kararlarını Dernekler Kanunu'nun belirlediği çerçevede içerisinde alması gerektiği, soruşturma konusu kararın ise ancak genel kurul tarafından alınabilecek nitelikte bir karar olduğu, oysa söz konusu kararın usulüne göre alınmış bir karar değil sadece gayriresmi bir toplantıda yapılan oylama neticesinde üyeler tarafından, tek fuara katılım yönünde almış oldukları bir karar olduğu ileri sürülmüştür. Rekabet hukuku açısından, teşebbüs birliği kararının Dernekler Kanunu çerçevesinde alınmasına gerek yoktur. Rekabet Kanunu'na aykırılık taşıyan bir karar veya uygulamanın yapılması yeterli olup bunun usulüne uygun olup olmadığına bakılmayacaktır. Aksi durumun kabulü teşebbüs birliklerinin rekabeti ihlal edici nitelikte olan ancak usulüne göre alınmamış kararlarına cevaz vermek olur ki, böyle bir yorum, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümlerine ters düşecektir.

TİAD'dan Form Makina'ya gönderilmiş olan, TİAD Yönetim Kurulu Başkanı imzalı bir yazıda **“yapılan toplantı sonucunda 20 üyenin CNR Fuarçılık'a oy vermesi neticesinde üyelerin bundan sonraki yıllarda sadece CNR'nin fuarına katılabilecekleri sonucuna ulaşıldığı”** ifade edilmektedir. Bu durum, TİAD yönetiminin söz konusu kararı benimsediği sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bir başka deyişle, TİAD vekilinin ileri sürdüğü gibi Dernekler Kanunu'ndaki usullere göre alınmış bir kararın olmadığı göz önünde bulundurulması durumunda dahi, 84 üyesi olan birliğin 20 üyesinin vermiş olduğu bir kararın diğer üyelere, derneğin Yönetim Kurulu Başkanı'nın imzası ile sunulması ve sözleşme imzalatılmaya çalışılması TİAD yönetiminin bu kararı benimsediğini göstermektedir. Nitekim; TİAD vekili tarafından 02.03.2000 tarih ve 769 sayılı yazı ile Kurulumuza gönderilen bilgilerde de ortaya çıkan yeni gelişmeler karşısında üyeler ile imzalanan

sözleşmenin geçerliliğini yitirdiği ve artık bu uygulamadan vazgeçildiği bildirilmiştir. Bu beyan dahi TİAD'ın bu süreçteki aktif rolünü ortaya koymaktadır. Ayrıca söz konusu sözleşmeyi imzalamayan üyelerin de bulunması sonucu etkilememektedir, zira önemli olan TİAD'ın bu çerçevede içerisinde yapmış olduğu davranışlardır.

Keza; yukarıda değinilmiş olan fuar oylamasının yapıldığı toplantı TİAD Yönetim Kurulu tarafından organize edilmiştir ve buna ilişkin karar Yönetim Kurulu karar defterinde mevcuttur. Yönetim Kurulu tarafından üyelere gönderilen anılan davetiyenin ekleri arasında yer alan TİAD ile belirlenecek fuar şirketi arasında imzalanması amacıyla hazırlanan sözleşmenin, TİAD'ın Yükümlülükleri bölümünde **“TİAD üyeleri 1999-2004 yılları arasında İstanbul ve Kocaeli illeri ile Trakya bölgesinde ne ad ve namla olursa olsun düzenlenecek bir başka fuara katılmayacak ve TİAD 2000-2004 yılları arasında anılan bölgelerde düzenlenecek aynı kapsamdaki başka hiçbir fuara destek vermeyecektir”** hükmü bulunmaktadır. Buradan da TİAD yönetiminin üyeler tarafından bir karar alınmadan önce dahi tek fuara katılma kararına taraftar olduğu ve bu amaçla hareket ettiği sonucuna ulaşılmaktadır.

TİAD ile CNR arasındaki ilişkiye gelince, henüz imzalanmış bir sözleşme bulunmasa dahi bir anlaşmanın mevcut olduğu açıktır. Rekabet Hukuku anlamında anlaşmanın, Medeni Hukuk ve Borçlar Hukuku anlamındaki sözleşmelerden farklı olduğu, daha geniş bir kapsamı bulunduğu tartışmasızdır. 4 üncü madde anlamında bir anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının bir önemi yoktur, önemli olan her ne sebeple olursa olsun tarafların kendilerini bu anlaşmayla bağlı kabul etmeleridir. Hukuken bağlayıcılığı olmayan centilmenlik anlaşmaları da tarafların fiilen buna uymaları halinde bir anlaşma olarak kabul edilir. Bu nedenle TİAD ile CNR arasındaki anlaşmanın henüz taslak halinde ve imzalanmamış olmasına rağmen gerek CNR'nin bu konuları katılımcılarla yaptığı sözleşmeye dahil etmesi gerekse TİAD'ın üyeleri ile yaptığı sözleşmede aynı hükümlere yer vermesi rekabet hukuku anlamında bir anlaşmanın varlığını göstermektedir. Diğer bir deyişle TİAD ile CNR'nin iradeleri bu yöndedir ve her ikisi de bu uygulamaya taraftar olduklarını belirtmektedirler. Kaldı ki, TİAD Başkanı da ifadesinde CNR ile beş yıllık bir anlaşmaya vardıklarını ve bu anlaşmanın uygulanmasını sağlamak üzere de üyeleri ile sözleşmeler imzaladıklarını belirtmektedir. Tarafların imzalanacak olan sözleşmenin görüşmelerine esas olmak üzere hazırlamış oldukları ve TİAD tarafından yerinde inceleme sırasında uzmanlara verilmiş olan üç tane taslak -ki bunlar arasında son hali olduğu belirtilmiş olan 21 Temmuz 1999 tarihli bir metin de bulunmaktadır- Kurul tarafından incelenmiş ve her üç taslakta da TİAD'ın yükümlülükleri bölümünde söz konusu yasaklayıcı hükmün bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu madde TİAD tarafından üyelerle yapılan toplantıda belirlenecek fuar şirketi ile imzalanmak üzere hazırlanmış olan sözleşme taslağında yer alan hüküm ile aynıdır. Bu durum da TİAD'ın bu maddenin sözleşmede yer almasına taraftar olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, bu tespitler halihazırda sözleşmelerine maddeyi koymuş bulunan CNR ile TİAD'ın bu konuda iradelerinin birleşmiş olduğunun ve yazılı olmasa bile aralarında bir mutabakatın varlığının göstergesidir.

TİAD söz konusu kararı alırken tek fuarın sektörün yararına olduğu düşüncesiyle hareket ettiğini ve rekabeti bozma amacı ve kastı gütmeye başladığını ileri sürmektedir. Ancak rekabeti engelleyici, sınırlayıcı, bozucu amaç ya da etkinin tarafların kastı ile gerçekleştirilmiş olup olmaması, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin uygulanabilmesi açısından önem taşımamakta, kasıt, ihmal veya kusur gibi, taraf iradelerine ilişkin subjektif değerlendirmeler, aykırılığı ortadan kaldırmamaktadır. Ancak bu husus, ihlalin ağırlığı ve süresi ile birlikte taraflar hakkında hükmedilecek ceza miktarının tespitinde gözönünde bulundurulmaktadır.

Diğer taraftan fuarcılık sektöründe yaşanan gelişmelerin etkisinin de tartışılması gerekmektedir. TİAD'ın almış olduğu karardan sonra CNR ile imzalanacak olan sözleşmenin hazırlıkları devam ederken, CNR'nin faaliyetlerini İFAŞ'a (İstanbul Fuarcılık A.Ş.) devretmesi ve TATEF ve İMAK fuarlarının bundan böyle birlikte düzenlenecek olması neticesinde, CNR ile TİAD arasındaki sözleşme çalışmaları imza aşamasına ulaşmamış ve taahhüt aşamasında kalmıştır. İki fuarın birleşmesi sonucunda da tek fuar oluşumu fiili olarak gerçekleşmiştir.

Soruşturma sürecinde, TİAD'a gönderilmiş olan 03.02.2000 tarih ve 6 sayılı yazı ile soruşturmaya konu kararı ortadan kaldıran bir kararın alınıp alınmadığı sorulmuş ve CNR ile bir sözleşme imzalanmış ise onaylı bir örneğinin gönderilmesi istenmiştir. Mezkur yazıya cevaben gönderilen 21.02.2000 tarih ve 568 sayılı yazıda, "Dernek üyeleri tarafından yeni bir karar alınmadığı, CNR ile sözleşme imzalanmadığı ve TATEF Fuarının bundan böyle CNR ve ITE ortaklığı olan ITF İstanbul Fuarcılık A.Ş. tarafından düzenlenecek olması neticesinde artık CNR ile sözleşme imzalamanın da mümkün olmadığı" ifade edilmiştir.

Genel bir değerlendirme yapıldığı takdirde, TİAD'ın 1997-2000 dönemi için CNR ile yaptığı sözleşmede yer alan "özendirici olma" yükümlülüğünün, rekabet ihlali sayılamayacağı, ancak buna rağmen CNR'nin fuar katılım sözleşmelerinde buna aykırı şekilde özendiricilikten uzak zorlayıcı hükümler koyduğu ve bu yolla ihlalin gerçekleştiği; öte yandan 2000 yılı sonrası için TİAD tarafından yapılan hazırlık çalışmalarında ve üyeleri ile yaptığı sözleşmelerde katılımı üyelere zorunlu hale getirecek hükümlere yer verildiği tespit edildiğinden Kanun'un ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

TİAD'ın almış olduğu tek fuara katılım yönündeki teşebbüs birliği kararının ve bu kararın uygulanmasını sağlamak üzere üyeleri ile imzalamış olduğu yaptırım içeren sözleşmelerin, 4054 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil ettiğinde şüphe yoktur. Bu durumda Kanun'un 16 ncı maddesinin dördüncü fıkrası açısından da bir değerlendirme yapma zorunluluğu göz önüne alındığında hafifletici nedenlerin bulunduğu görülmektedir.

TİAD üyelerinin menfaatlerini korumak amacıyla kurulmuş olan bir teşebbüs birliğidir. Dolayısıyla alınan kararlarda öncelikle üyelerinin menfaatini gözetmesi gerektiği kabul edilebilir. Ne var ki, üyelerinin menfaatini gözetilen kararların 4054 sayılı Kanun'a aykırı olmaması şarttır. Tek fuara katılma yönünde alınmış olan karar rekabeti kısıtlama etkisi doğurabilecek nitelikte bir karardır. Ancak, TİAD söz konusu

kararı aldıktan ve üyeleri ile sözleşme imzalamaya başladıktan sonra, soruşturma konusu pazarda meydana gelen ve iki fuarın birleşmesiyle sonuçlanan gelişmeler neticesinde, karar ve üyelerle imzalanan yaptırım içeren sözleşmeler ihlal etkisini doğurmamıştır. Diğer bir deyişle, tek fuar kendiliğinden gerçekleşmiştir. TİAD'ın özendirici olma ilkesini olayın başından itibaren benimsemesi de üyelerinin menfaatini ön planda tutan bir dernek tasarrufu olarak görülebilir. Bu açıdan bakıldığında hafifletici sebeplerin varlığı söz konusu olmaktadır.

J- REKABETİN TESİSİ VE İHLALE SON VERME

İhlale konu olan sözleşme maddesi 2000 yılından itibaren sözleşmelerden çıkarılmıştır ve 2000 yılı için iki fuar şirketi fuarı ortak olarak düzenlemişlerdir. Bu nedenle halihazırda CNR açısından ihlal sona ermiştir. Ancak bundan sonraki uygulamalara ışık tutması açısından AB Komisyonu uygulamaları da göz önünde bulundurularak; sınırlamanın gereğinden fazla yapılmaması, kuralların objektif kriterler şeklinde belirlenmesi, yasaklama periyodunun, katılımcıların diğer fuarlara katılmakta serbest oldukları açık periyottan daha uzun olmamak koşuluyla her fuarın özelliğine göre belirlenecek makul bir süre olması ve bireysel muafiyet için başvurulması koşuluyla bu şekilde sınırlamalar içeren fuar katılım anlaşmalarının düzenlenebileceğinin taraflara bildirilmesi gerekmektedir. Bu konuda tarafların dikkat etmesi gereken bir başka husus ise, fuarların birleşerek tek fuar haline gelmesi neticesinde, soruşturma konusu ilgili pazar açısından meydana gelen hakim durumu kötüye kullanma şeklinde nitelendirilebilecek davranışlara gidilmemesidir.

TİAD açısından bakıldığında ise yine CNR'de olduğu gibi, fuarların birleşmesi neticesinde ihlale konu olan karar ile güdülen amaç fiilen gerçekleşmiş ve ihlal sona ermiştir. Ancak bundan sonraki dönemler için TİAD'ın ancak üyelerine belirli bir fuara katılmak yönünde tavsiyede bulunabileceğinin, üyelerle bağlayıcı sözleşmeler yapamayacağını, esas olanın teşebbüslerin kendi kararlarını kendilerinin vermeleri olduğunun teşebbüs birliğine bildirilerek rekabetin tesisi gerekmektedir.

K- SONUÇ

Yapılan görüşmeler sonucunda:

1. CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş. tarafından,

- 1997 ve 1998 yılları katılım sözleşmelerine konulmuş olan *“CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı'na katılan firmalar aynı yıl içinde, aynı konuda Türkiye içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını taahhüt ederler. Aksi durumda CNR söz konusu katılımcıyı TATEF Fuarı'na almama hakkına sahiptir”*,

- 1999 katılım sözleşmelerine konulmuş olan *“CNR tarafından düzenlenen TATEF Metal İşleme Fuarı'na katılan firmalar veya bağlı kuruluşları aynı yıl içinde, aynı konuda İstanbul ve Kocaeli sınırları içinde düzenlenecek bir başka fuara katılmayacaklarını ve sözü geçen fuarlarda aynı marka ürünleri sergilemeyeceklerini*

taahhüt ederler. Aksi durumda söz konusu katılımcı ücretini ödemiş dahi olsa TATEF Fuarı'na katılamayacaktır”

şeklindeki maddeler ile, "makina teçhizat sektörüne yönelik uluslararası nitelikteki ihtisas fuarı pazarı"nda, katılımcı olan teşebbüslerin, yalnızca CNR'nin düzenlemiş olduğu fuara katılmaya zorlanması ve aynı yıl içerisinde başka bir fuara katılmasının engellenmesi ile bir yandan rakip fuar organizatörlerinin başarılı bir fuar düzenleme olasılığının kısıtlandığı, diğer yandan ise söz konusu anlaşmayı imzalayarak fuara katılan firmaların başka bir fuarda ürünlerini sergilemelerine engel olunması suretiyle katılımcı firmalar arasındaki rekabetin bozulduğu sonucuna varılarak, bu hükümlerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4 üncü maddesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle, CNR'nin aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince cezalandırılması;

2. Soruşturma konusu sözleşmeler ile ilgili olarak;

- 1997 yılında yapılmış olan ve 4054 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi kapsamında bulunan ve 1997/6 sayılı "Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 Sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ" in 3 üncü maddesi gereğince 05.05.1998 tarihine kadar Kurumumuza bildirmeleri gereken bu sözleşmelere ilişkin bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediği iddiasına ilişkin olarak, fuarın, bildirim süresinin başlamasından önce yapılmış olması hususu dikkate alınarak, bu konuda bir işlem yapılmaması ve

- 1998 ve 1999 yıllarında yapılmış olan anlaşmalara ilişkin olarak da 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2 nci ve 4054 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ile öngörülmüş olan bir aylık süre içerisinde bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin aynı Kanun'a aykırılık teşkil ettiğine, bu nedenle CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.' nin Kanun'un 16'ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince cezalandırılması,

3. Öneraştırmada yer almamakla birlikte, incelemeler sırasında tespit edilip, rekabeti kısıtlayıcı olma ihtimali düşünülerek soruşturma kapsamına alınmış olan CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.'nin çeşitli fuar sözleşmelerinde yer alan; nakliye, güvenlik, yeme-içme, görüntü alma gibi hizmetlerin CNR tarafından belirlenen şirketlere yaptırılacağına dair hükümlerin, anlaşmanın niteliği gereği ve sektörün özelliklerinden kaynaklanan bir durum olup ihlal niteliği taşımadığı sonucuna katılarak, ceza uygulanmasına yer olmadığı,

4. TİAD tarafından;

- Gayriresmi olarak yapılan bir toplantıda, üyelerin bir kısmının CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş. tarafından düzenlenen TATEF Fuarı'na katılım kararı vermesine dayanarak, söz konusu kararın Yönetim Kurulu Başkanı imzası ile diğer üyelere de teşmili ve aynı zamanda başka bir fuara katılmama konusunda üyeleri ile sözleşmeler imzalanması yoluyla, bir yandan üyelerinin başka fuara katılmalarını

engellemek suretiyle, üyeleri ile takım tezgahları pazarında faaliyet gösteren diğer teşebbüsler arasındaki rekabetin; diğer taraftan da üyelerin yalnızca TATEF'e katılması neticesinde rakip organizatörlerin başarılı bir fuar düzenleme olasılıklarını kısıtlayarak fuar organizatörleri arasındaki rekabetin bozulması etkisini doğurarak 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin ihlal edildiğine ve bu nedenle TİAD'ın aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince cezalandırılması,

- İhlale konu teşkil eden karar ile ilgili olarak, 4054 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinde yer alan "4 üncü madde kapsamına giren anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar yapıldıkları tarihten itibaren bir ay içinde Kurul'a bildirilir..." ve 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2 nci maddesi hükümleri uyarınca getirilmiş olan bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmediğine ve bu nedenle TİAD'ın aynı Kanun'un 16'ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince maktu ceza ile cezalandırılması;

gerektiği tespit edilmiş olup, buna göre;

I.a-) CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.'nin 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal etmesi nedeniyle, aynı Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, soruşturmanın açıldığı tarihten bir önceki yıl olan 1998 yılı gayrisafi gelirin esas alınması sonucu, bu yıla ait net gelirin 5.260.243.854.000TL olduğu göz önünde bulundurularak, 52.602.438.540.TL. (elliikimilyaraltıyüzikimilyondörtüyüzotuzsekizbinbeşyüzkırk) idari para cezası ile cezalandırılmasına,

b-) söz konusu teşebbüsün ihlale konu olan sözleşmeler ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun ve 1997/6 sayılı Tebliğ ile getirilmiş olan bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemekten dolayı; aynı Kanun'un 16/l-c maddesi hükmü gereğince ve 2000/1 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği uyarınca, 1998 yılı sözleşmeleri ile 1999 yılı sözleşmeleri için ayrı ayrı 608.400.000.-TL. olmak üzere toplam 1.216.800.000.-TL (birmilyarikiyüzonaltımilyonsekiyüzbin) para cezası ile cezalandırılmasına,

c-) yine 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesi üçüncü fıkrası uyarınca, yukarıda belirtilen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemekten dolayı, CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş.'nin yönetim kurulunda 1998 ve 1999 yıllarında görev alan Yönetim Kurulu Başkanı Zeliha Ceyda EREM ile üyeler Şengün KAPLANOĞLU, Vural BEYAZIT, Ercan ARIKLI ve Muhtar KENT'e 1998 ve 1999 yıllarındaki sorumluluklarından dolayı ayrı ayrı takdire, 50'şer Milyon TL. olmak üzere her birine toplam 100'er Milyon TL. (yüzmilyon) para cezası uygulanmasına,

II.a-) Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği'nin, Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası gereğince ve aynı maddenin dördüncü fıkrası hükümleri ile 1998 yılı gelirin 31.951.402.311TL olduğu, Dernek olarak gelirlerinin sınırlı olduğu göz önüne alınarak, 2000/1 sayılı Tebliğ uyarınca asgari para cezası olan 2.433.600.000.-TL. (ikimilyardörtüyüzotuzüçmilyonaltıyüzbin) idari para cezası ile cezalandırılmasına,

b-) ihlale yol açan teşebbüs birliği kararı ve buna dayanarak üyelerle yapılan 07.04.1999 tarihli sözleşme ile ilgili olarak, 4054 sayılı Kanun'un 10 uncu ve 1997/6 sayılı Tebliğ'in 2 nci maddesi ile öngörülmüş olan bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemiş olması nedeniyle, aynı Kanun'un 16/l-c maddesi hükmü gereğince ve 2000/1 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği uyarınca, 608.400.000.-TL (altıyüzsekizmilyondörtüyüzbin) para cezası uygulanmasına,

c-) yine 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesi üçüncü fıkrası uyarınca, yukarıda belirtilen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemekten dolayı Takım Tezgahları İş Adamları Dayanışma Derneği'nin yönetim kurulunda 1999 yılında görev alan Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet ÖZSANDIKÇI, Başkan Yardımcısı H.Bülent YILMAZER, Sayman Özcan SANCAK, Sekreter Üye Cüneyt OKÇU ve üyeler Haluk SARI, İbrahim C. AKYÜZ ile Erol HASİD'e, herbirine takdiren 50'şer Milyon TL. (ellimilyon) olmak üzere, para cezası uygulanmasına;

III-) 4054 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesinin birinci fıkrası gereğince;

- CNR'ye sınırlamanın gereğinden fazla yapılmaması, kuralların objektif kriterler şeklinde belirlenmesi, yasaklama periyodunun, katılımcıların diğer fuarlara katılmakta serbest oldukları açık periyottan daha uzun olmamak koşuluyla her fuarın özelliğine göre belirlenecek makul bir süre olması ve bireysel muafiyet için başvurulması koşuluyla bu şekilde sınırlamalar içeren fuar katılım anlaşmalarının düzenlenebileceğinin bildirilmesine ve

- TİAD'a, üyelerine belirli bir fuara katılmak yönünde tavsiyede bulunabileceğinin, üyelerle bağlayıcı sözleşmeler yapamayacağını, esas olanın teşebbüslerin kendi kararlarını kendilerinin vermeleri olduğunun ve kararda belirtilen hükümlere uyularak ihlalden kaçınılması gerektiğinin bildirilmesine;

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.